

ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ДО САМОФІНАНСУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ ІММОБІЛІЗОВАНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ ВИТРАТ

БУДИНСЬКА Ольга Юріївна – аспірант кафедри менеджменту виробничої сфери
Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет»

УДК 338.5:330.31

Проведено економіко-математичне моделювання відтворення іммобілізованих матеріальних витрат у грошовому вираженні власними коштами підприємства. Окреслено підходи до розрахунку співвідношення зміни елементів власних оборотних коштів та можливого їх відтворення.

Ключові слова: іммобілізація, матеріальні витрати, моделювання, відтворення, самостійне фінансування.

Вступ

Прагнення сучасних підприємств до економії витрат на всіх стадіях операційного циклу зумовлює актуальність окресленої теми статті. Метою статті постає розроблення моделі визначення грошової спроможності підприємства до самостійного фінансування інтегральних іммобілізованих матеріальних витрат. Виокремлення саме матеріальних витрат обумовлюється їх значною часткою в питомій вазі виробничих витрат промислових підприємств, і в першу чергу машинобудівних. Критичний аналіз наявних публікацій дозволяє зробити висновки про те, що визначення можливості самостійного грошового відшкодування іммобілізованих виробничих витрат (у тому числі і матеріальних) залишається практично поза увагою. Підприємства прагнуть до виконання замовлень будь-якою ціною, підтримують безперервність виробничого циклу наявними грошовими коштами по розрахунках, не ставлячи за завдання відтворити наднормативність власних оборот-

них коштів. Тобто у випадках іммобілізації наднормативних оборотних коштів (до яких належать виробничі ресурси, у тому числі і матеріальні) підприємство для забезпечення безперервності циклу залучає кошти, що надходять за наступні замовлення. Таким чином, іммобілізовані витрати покриваються за рахунок майбутніх доходів, тобто за рахунок коштів, які мали б використовуватись для поповнення оборотних коштів у наступному (наступних) виробничому циклі. Така ситуація для промисловців є типовою і дозволяє підприємству функціонувати у теперішній час, за теперішніх умов. Але для науковців питання відтворення іммобілізованих понаднормових витрат постає в дещо іншому світі. Так, застосування моделі грошового самофінансування відтворення іммобілізованих витрат в оборотних коштах дозволяє підприємству не тільки з'ясувати можливість підтримання безперервності циклу «саме зараз», але і спланувати необхідність залучення додаткових грошових коштів з зовнішніх джерел (банківські кредити тощо). Оскільки грошові кошти з майбутніх замовлень не можуть характеризуватися невичерпністю, а «заморожування» понаднормових оборотних коштів у більшій мірі не прогнозується кількісно.

Постановка завдання

До основних напрямків досліджень науковців, серед яких Соляник Л. Г., Бойко В. В., Семенов Г. А., Іванова М. І., Пашкевич М. С. та інші, публікації яких доступ-

ні на теперішній час, належать пропозиції щодо удосконалення нормування оборотних коштів [1, 2], скорочення нормованих оборотних коштів шляхом застосування управлінських та виробничих важелів [1, 3, 4], скорочення витрат, що виникають під час руху матеріалів упродовж операційного циклу [3, 5]. Зазначені роботи, безперечно, роблять вагомий внесок у розкриття наукової проблеми оптимізації управління оборотними коштами в цілому, та виробничими витратами зокрема (у тому числі і матеріальними). Але зазначені роботи звертаються більшою мірою до загальних оборотних коштів, не торкаючись не менш значущої проблеми грошового відтворення іммобілізованих витрат. Визначення можливості самостійного грошового відтворення іммобілізованих виробничих витрат (у першу чергу, матеріальних) підприємством дозволяє не тільки підтримати безперервність та сталість виробництва, але й зберегти конкурентоспроможність та прибутковість виробничої діяльності без зайвих додаткових непередбачуваних витрат.

Результати

У роботі [6] досліджено функціональну залежність валових витрат та їх грошового відтворення, що дозволяє визначити наявну необхідність використання джерел грошового відтворення іммобілізованих мате-

ріальних витрат. Спираючись на представлену функціональну залежність, було проведено кореляційно-регресійний аналіз для оцінки взаємозалежності та взаємозв'язку складових нормованих оборотних коштів, що впливають на ефективність самофінансування процесу відтворення матеріальних витрат. Дослідження проводилось на основі даних за 12 років (з 2000 р. до 2011 р.) операційно-фінансової діяльності Приватного акціонерного товариства «Дніпропетровський агрегатний завод», що є великим машинобудівним підприємством з 85-річним досвідом випуску виробів авіаційної техніки, гідроапаратури для шахт та товарів народного споживання.

Одним із результатів проведеного аналізу виявилось визначення часткових коефіцієнтів еластичності, які свідчать про кількісний ступінь впливу факторних ознак на результативну ознаку. За факторні ознаки було прийнято зміну нормованих оборотних коштів та їх складових: виробничих запасів, зміну незавершеного виробництва, зміну готової продукції, зміну дебіторської та кредиторської заборгованостей за товар. За результативну ознаку було прийнято зміну залишку власних оборотних коштів (та прирівняних до них). Використовуючи значення коефіцієнтів еластичності отримано можливість розробити модель залучення грошових коштів підприємства для відтво-

Таблиця 1
Грошова спроможність підприємства до самофінансування іммобілізованих ресурсів по обігових коштах

$\sum \Delta \hat{I}_{\text{обігові}}$ (за елементами)	Коефіцієнт еластичності, част. од.	Зміна грошових коштів, необхідних для відтворення іммобілізованих ресурсів, % від $\sum \Delta \hat{I}_{\text{обігові}}$								
		5	10	15	20	25	30	35	40	45
$\Delta O_{\text{ВЗ}}$ (зміна виробничих запасів)	0,3	1,5	3	4,5	6	7,5	9	10,5	12	13,5
$\Delta O_{\text{НЗ}}$ (зміна незавершеного виробництва)	0,03	0,15	0,3	0,45	0,6	0,75	0,9	1,05	1,2	1,35
$\Delta O_{\text{ГП}}$ (зміна залишків готової продукції)	0,36	1,8	3,6	5,4	7,2	9	10,8	12,6	14,4	16,2
$\Delta O_{\text{ДЗ}}$ (зміна дебіторської заборгованості)	0,2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Таблиця 2
Вихідна матриця відтворення іммобілізованих матеріальних витрат власними грошовими коштами при операційній діяльності виробничого підприємства (на прикладі ПАТ «ДАЗ»)

Основні показники		Зміна частки власних грошових коштів (відносно зміни оборотних коштів) на довідворення іммобілізованих матеріальних витрат									
Назва	Позначення, значення	Частка в структурі оборотних коштів, %									
Зміна власних матеріальних витрат у складових оборотних коштів	$\sum \Delta I_{обор}^{мат}$ = 8335,0 тис. грн.	%	5	10	15	20	25	30	35	40	45
		тис. грн.	416,75	833,5	1250,25	1667,0	2083,75	2500,5	2917,25	3334,0	3750,75
*Вартість матеріальних витрат у зміні виробничих запасів	$\Delta O_{ВЗ}^{MB}$ = +13,72,00 тис. грн.		250,05	500,1	750,15	1000,2	1250,25	(1500,3) -128,3	(1750,35) -378,3	(2000,4) -628,4	(2250,45) -878,4
*Вартість матеріальних витрат у зміні незавершеного виробництва	$\Delta O_{НЗ}^{MB}$ = -4533,60 тис. грн.		-	-	-	-	-	-	-	-	-
*Вартість матеріальних витрат у зміні залишків готової продукції	$\Delta O_{ГП}^{MB}$ = -2575,20 тис. грн.		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вартість матеріальних витрат у зміні дебіторської заборгованості	$\Delta O_{ДЗ}^{MB}$ = +4720,00 тис. грн.		166,7	333,4	500,1	666,8	833,5	1000,2+ 128,3=	1166,9+ 378,3=	1333,6+ 628,4=	1500,3+ 878,4=
								1128,5	1545,2	1962	2378,7

*Примітка: в тому числі брак, який не враховується у собівартості.

рення іммобілізованих ресурсів (табл.1). Іммобілізовані ресурси в табл.1 представлені як складові частки у зміні виробничих запасів (ΔO_{B3}), у зміні незавершеного виробництва (ΔO_{H3}), у зміні залишків готової продукції ($\Delta O_{ГП}$), у зміні дебіторської заборгованості ($\Delta O_{ДЗ}$).

Визначивши на основі даних діяльності ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод» за 2011 рік вартість іммобілізованих матеріальних витрат у структурі загальних іммобілізованих власних оборотних коштів підприємства, було отримано табл. 2 та рис. 1. Коефіцієнт матеріальних витрат по відношенню до загальних витрат на виробництво продукції, k_{MB} , дорівнює 40%. Оскільки значення вартості матеріальних витрат у зміні незавершеного виробництва та залишках готової продукції на складах є від'ємними, це значить, що іммобілізація матеріальних витрат на вказаних переділах операційного циклу не відбувається. За умови виключення необхідності відшкодування іммобілізованих матеріальних витрат у зміні незавершеного виробництва та залишках готової продукції на складах, отримані власні грошові ресурси є можливістю роз-

ділити у відповідному співвідношенні між двома переділами, що залишились, тобто у зміні виробничих запасів та у зміні дебіторської заборгованості. Таким чином, отримуємо співвідношення направлення коштів на відтворення іммобілізованих матеріальних ресурсів у зміні виробничих запасів та дебіторській заборгованості 60% та 40% відповідно.

Отже, виходячи з даних, зображених у табл.2 та на рис.1, відсутність іммобілізованих матеріальних витрат у зміні незавершеного виробництва та залишках готової продукції на складах підприємства дає змогу розподілити наявні грошові кошти на відтворення іммобілізованих матеріальних витрат у зміні виробничих запасів та дебіторській заборгованості. Як результат, отримуємо модель, у якій при наявності власних грошових коштів від 30% (від $\sum \Delta \hat{I}_{\text{аванси}}$)

іммобілізовані матеріальні витрати у зміні виробничих запасів відтворюються повністю. Частку грошей, що залишається, можливо додатково направити на відтворення іммобілізованих матеріальних витрат. Слід зазначити (рис. 1), що та частина вартості ма-

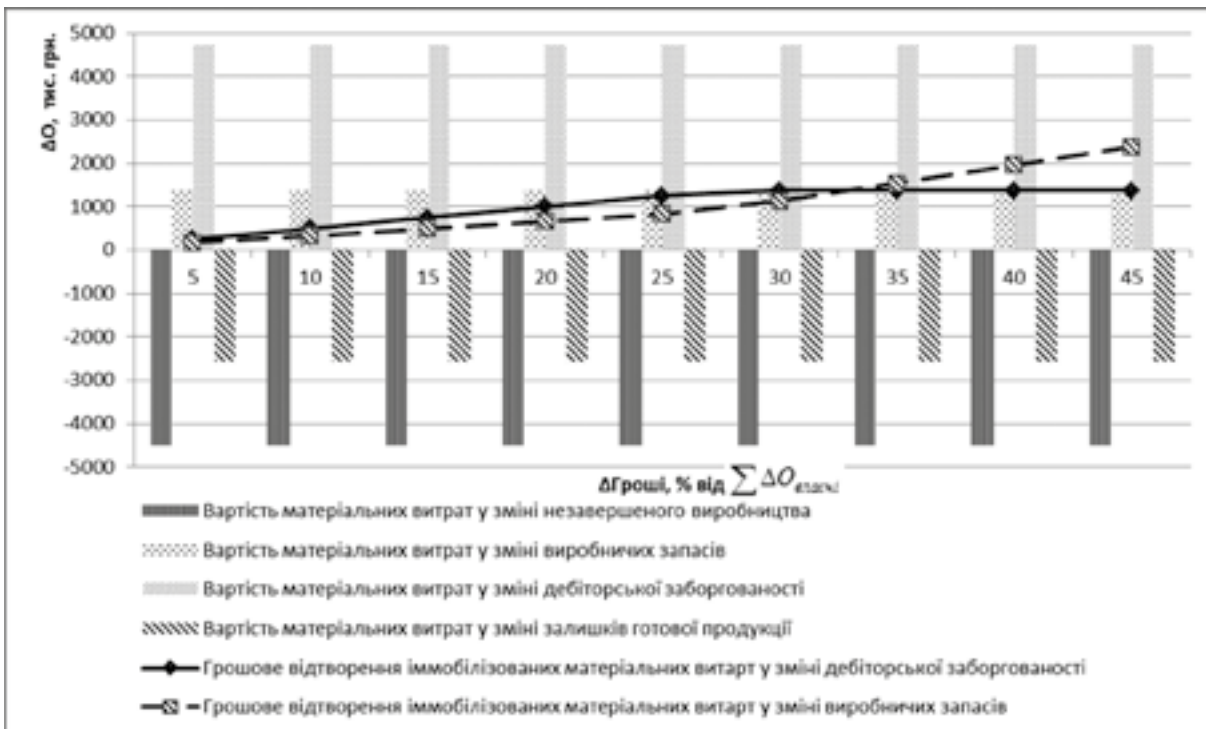

Рис. 1. Грошове відтворення складових іммобілізованих матеріальних витрат власними оборотними коштами при операційній діяльності підприємства (на прикладі ПАТ «ДАЗ»)

теріальних витрат у зміні виробничих запасів та дебіторській заборгованості, що опи- няється над лініями власного грошового відтворення, повинна відтворюватися за рахунок залучених грошових джерел, на- самперед банківських кредитів.

Висновки та пропозиції

Таким чином, проведене економіко-ма- тематичне моделювання та його аналіз дає основу створення методики визначення меж власного грошового відтворення іммобілі- зованих матеріальних витрат. Вказана ме- тодика дає змогу керівництву підприємства визначити необхідність залучення зовніш- ніх інвестицій та їх розміри. Окреслені під- ходи до розрахунку співвідношення впливу зміни елементів власних оборотних коштів та можливого їх відтворення зображені в моделі відтворення іммобілізованих матері- альних витрат у грошовому вираженні влас- ними грошовими коштами підприємства. Застосування моделі, яка наведена у статті, дозволяє визначити необхідне першочер- гове залучення власних грошових коштів підприємства для відтворення іммобілізова- них матеріальних витрат перед залученням більш дорогого зовнішнього джерела фінан- сування.

Література

1. Семенов Г.А., Іванова М.І. Ефективні методи управління оборотними коштами на

промислових підприємствах: монографія – Запоріжжя: ЗЦНТЕІ, 2009. – С. 230.

2. Соляник, Л.Г. Управління оборотни- ми активами та джерелами їх фінансування на промисловому підприємстві / дисертація канд. економ. наук.: 08.04.01 / Інститутпро- мисловості НАН України. – Донецьк, 2006 – 278 с.

3. Джеймс П. Вумек. Бережли- вое производство. Как избавиться от по- терь и добиться процветания вашей компании[Текст]: учеб. /Джеймс П. Вумек, Дэниел Т. Джонс. – М.,: «Альпина Паблш- ер», 2011. – 698 с.

4. Пашкевич М.С. Управління проце- сом компенсації виробничих витрат на про- мисловому підприємстві [Текст] : дис.. канд. екон. наук / М. С. Пашкевич. – Дніпропе- тровськ, 2009. – 211 с.

5. Бойко, В.В. Экономика предприя- тий Украины: учеб.пособ./В.В. Бойко. – 4тое изд. перераб. и доп. – Д.: Национальный горный университет, 2008. – 552с.

6. Бойко В.В. Взаимозависимость во- спроизводства валовых материальных затрат и денежного обеспечения промышленного предприятия / В.В. Бойко, О.Ю. Будинська// Инновации в создании и управлении бизне- сом [Текст]: материалы III Международной научной конференции преподавателей, со- трудников и аспирантов: сборник статей. Москва, 4-6 сентября 2012 г. – М.: РУДН, 2012. –с.32-37.